

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Ett specialarbete om Teckomatorps historia sammanställt utav Magnus Ström och Per Hansson på Gullstrands gymnasieskola under läsåret 1980/81, samt vidarebearbetat av Magnus Ström anno 2010.

FÖRFATTARNAS TACK!	2
<i>TILLVÄGAGÅNGSSÄTT</i>	3
<i>NÅGRA FÖRORD FÖRFATTADE ÅR 2010</i>	4
SPELET KAN BÖRJA	5
<i>FYNDEN I TRÄÄ OCH GRAVHÖGARNAN I NORRVIDINGE</i>	5
<i>KÄLLS NÖBBELÖV OCH HÅSTENSLÖV</i>	6
<i>TVÅ NAMN</i>	7
<i>TECKOMATORP</i>	7
<i>KATOLSKA KYRKAN</i>	8
<i>GISSLEBERGA LEHN</i>	8
<i>KYRKAN OCH SKOLAN</i>	9
<i>DANSKTIDENS SLUT</i>	11
<i>ENSKIFTET</i>	12
<i>KRONOS LÄRLING</i>	13
<i>BROTT OCH STRAFF...</i>	13
JÄRNVÄGEN KOMMER	14
<i>JÄRNVÄGSBYGGANDET</i>	14
<i>LEDANDE KRAFTER</i>	16
<i>NÖJESLIV</i>	17
<i>NÄRINGSLIV</i>	17
EFTER SEKELSKIFTET	20
<i>ARBETSGIVARE</i>	20
<i>ALLMÄNT – LITE AV VARJE</i>	20
<i>FÖRSTA VÄRLDSKRIGET</i>	22
<i>ANDRA VÄRLDSKRIGET OCH TIDEN FRAM TILL 1952</i>	23
<i>SJUKVÅRD</i>	24
<i>UTSCHÄNCKNING OCH ANNAT NÄRINGSLIV</i>	26
<i>KOPPRAN</i>	28
<i>BAD- & TVÄTTFÖRENINGEN</i>	28
<i>ANNAN FÖRENINGSVERKSAMHET</i>	29
<i>IDROTTSPLATSEN</i>	29
<i>DET SOCIALA</i>	30
<i>SIGNE LINDER BERÄTTAR OM SKOLAN</i>	31
TIDEN 1952 TILL 1968/69	34
TIDEN EFTER KOMMUNREFORMEN 1968/69	38
<i>TECKOMATORP EFTER ÅR 2000</i>	39
<i>HISTORIEN OM BT KEMI</i>	40

HÄNVISNINGAR OCH ÖVRIGA ALSTER

- SVALÖVSBYGDENS SLÄKT OCH FOLKLIVSFORSKARFÖRENING PÅ WWW.SLOFF.SE
- SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET PÅ SVALÖVS KOMMUN
- AGNETA MOES OCH JAN VAINULTS EXAMENSARBETE *VAR GOD STÅNG DÖRRARNA FRÅN JOURNALISTHÖGSKOLAN I GÖTEBORG VÅREN 1982*

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

FÖRFATTARNAS TACK!

Vi, Magnus ström och Per Hansson vill rikta ett varmt tack till alla de vänliga människor som hjälpt oss under arbetets gång.

Det är främst två personer det gäller: Lennart Håkansson och Signe Linder, båda från Teckomatorp.

Lennart Håkansson gav oss så att säga startkicken då vi intervjuade honom första gången, eftersom intervju gav oss ett fint utgångsmaterial. Med hjälp av detta var det sedan lätt att göra vidare efterforskningar.

Signe Linder berättade för oss om skolan i äldre tider, och hon ska dessutom ha ett speciellt tack för den fina omslagsillustration hon ritade åt oss med kolstift, även om denna inte finns med i denna nya och elektroniska form av dokumentet.

Det material vi använt om kommunreformen 1968/69 hjälpte Kerstin Andersson oss med, vår gamla geografi-lärlarinna från ungdomens, och grundskoletidens, flydda dagar. Ett tack till henne för att vi det så snabbt – till och med innan det egentligen hade kommit ut.

En annan värdefull person i vårt sökande efter sanningen om vår by Teckomatorp var Edvald Regborn, före detta rektor i Teckomatorp. Han gav oss en hel del tips om var vi skulle kunna tänkas finna mer käll-material.

Till sist ett kollektivt tack till bibliotekarien Carina Johansson i Teckomatorp, den vänliga personalen på kommunhuset i Svalöv som uti nödens stunder hjälpte oss till rätta där – när vi letade intressanta fakta i arkivet för hundraåriga kommunala nämndeprotokoll.

SAMT till Peter Held, en klasskamrat till Magnus Ström under gymnasietiden, vars IBM-skrivmaskin med 'kula' som ursprungstexten till dessa försättsblad är utskrivna på.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Vi började som sagt med att konsultera Lennart Håkansson – en traktens man och kyrkovaktmästare i Norrvidinge Kyrka sedan många år.

På så vis fick vi en översiktlig inblick i händelseförloppet. Med denna i bagaget cyklade vi sedan glada i hågen till Svalöv, vår kära huvudort, för att besöka kommunens arkiv för gamla papper. Där fick vi kompletterande material till LH:s intervju, och med detta cyklade vi sedan hem igen.

Därefter bar det iväg till Lund och till Landsarkivet och UniversitetsBiblioteket. På UB fann vi en hel del guldkorn i form av böcker från mycket länge sedan där man så att säga fick insidesinformation om hur 1600-, 1700- och 1800-talen tedde sej.

Vidare har vi utnyttjat tidigare rapporter med samma syfte som vårt: att berätta Teckomatorps historia, samt diverse annat material.

Sist men inte minst har vi använt både ögon, öron och förnuft.

När vi så småningom samlat på oss det mesta av det material vi behövde, satte vi igång med sammanställningen av detta, och det mina vänner, var inte gjort på en kafferast, det kan vi lugnt påpeka.

För att bördan inte skulle bli alltför stor delade vi in arbetet i följande perioder:

- tiden före järnvägen
 - järnvägens uppkomst fram till andra världskriget
 - perioden andra världskriget till den första kommunreformen
- samt slutligen:

- tiden efter den första kommunreformen fram till den nutid som var samtida med att specialarbetet sammanställdes.

Därefter satt vi var för sej och plitade och när vi plitat färdigt så tittade vi på vad den andre hade skrivit samt göra de till-ägg och ändringar vi tyckte var nödvändiga.

Naturligtvis fick vi gå tillbaks och kolla våra uppgifter ibland, och då kunde det hända att vi dessutom hittade komplement till vad vi redan hade åstadkommit.

Det bör som sagt också nämnas att vi – då och då – har använt lite av det som finns innanför van man i vanliga fall sätter hatten eller mössan på. Detta ansåg vi, som författare, vara vår fulla rätt.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

NÅGRA FÖRORD FÖRFATTADE ÅR 2010

Eftersom detta är en text-transkribering av ett maskinskrivet material saknas alla de källhänvisningar som jag, Magnus Ström, så mödosamt 'gnuggade' på plats efter att jag skrivit rent grundmaterialet på min pappas gamla Facit-reseskrivmaskin ;o)

INNAN du börjar läsa texten som följer vill jag, Magnus Ström, JÄTTEGÄRNA tala om att mina hemtrakter, Skåne, tillhörde DANMARK fram till den fred som slöts mellan Sverige och det som då var Danmark-Norge i den danska staden Roskilde den 26 februari 1658 när Skåne, Blekinge och Bohuslän blev svenska landskap.

De facto slutade vidare krigen inte förrän ungefär 1710 när 'dansen' slutligen dämpade sina insatser för att återerövra den tredjedel av sitt territorium som de hade förlorat till Sverige ungefär femtio år tidigare.

Ett annat historiskt perspektiv är att det var den DANSKA KATOLSKA KYRKAN som exempelvis byggde Lunds domkyrka, INTE Jätten Finn ;o)

DEN KATOLSKA KYRKAN angav de även religiösa rättesnörena under lång tid i både Danmark, Skåne och Sverige.

En del av de uppgifter som finns i början av dokumentet, fram till och med det kapitel som berättar om den KATOLSKA KYRKAN har kompletterats med uppgifter från det internetbaserade uppslagsverket WIKIPEDIA.SE, och allt som står i dessa delar av Hembygdshistorien om Teckomatorp finns därför inte med i mitt och Per Hanssons ursprungliga specialarbete.

Innan just DU börjar förkovra dej i Teckomatorps historia, vill JAG förmedla just dessa synnerligen välformulerade ord:

*Vid Sverige är fäst en liten jordlapp,
som kallas Skåne,
för att visa detta Sverige
hur det ÖVRIGA Europa ser ut...*

/R.H. Stjernsvärd, 1838 – år artonhundratrettioåtta, e. Kr. alltså ;o)

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

SPELET KAN BÖRJA

FYNDEN I TRÄÄ OCH GRAVHÖGARNAS I NORRVIDINGE

Låt oss säga att det hela började för 10.000 år sedan när inlands-isen smälte. Då lades den bördiga skånska myllan i dagen och bildade förutsättningarna för vårt nuvarande jordbruk och den rika kulturbygd som vi lever i idag.

Redan på stenålderns bodde det folk i vårt hörn av världen; detta tyder exempelvis alla fynd av stenyxor och andra stenredskap på. Fynden är bland annat gjorda i Trää torvmosse, och är därför förhållandevis välbevarade.

TRÄÄ är en av de småbyar som ligger alldeles intill Teckomatorp. Det är en liten lantbrukarby, eller 'bonnahåla' som en del skulle uttrycka det, vars namn betyder ungefär 'de med träd bevuxna högarna' och detta skrevs tidigare 'Træhøje'.

Att bygden är gammal ser också man om man går ytterligare 6.000 år framåt i tiden. Då kommer vi till den äldre Bronsåldern – år 1500-1000 f Kr. – och från denna tid stammar den ursprungliga delen av de gravhögar som finns kvar i NORRVIDINGE.

En lantbrukare vid namn Ture Larson utökade på 1930-talet sin åkerareal – skövlade gravhögar, ansåg en del, inklusive undertecknad – i alla fall i början av 1980-talet ;o)

Magnus Ström har dock på senare år förstått att han kanske bara försökte överleva depressionen efter det glada 1920-talet, och åstadkom genom detta även upptäckten av vilka arkeologiska skatter som låg gömda i gravhögarna sedan samma era som Tut-ankh-Amons dagar bland Egyptens pyramider.

Ture Larson slapp undan åtal – antagligen av ovanstående skäl – även om gravhögarna nu som då skyddades av svensk lagstiftning. Mankan undrar om de NÅGONSIN grävts ut ifall inte just denne Ture Larsson 'skövlat' dem.

Gravhögarna är uppbyggda i två etapper. Den första av dem är från den äldre Bronsåldern, och allmänt är högarna uppbyggda av grästorvor som är staplade ovanpå varandra.

Man lade den döde i en hållkista eller ekkista som sedan täcktes med stenar och han, eller hon, försågs med de smycken och verktyg som skulle kunna tänkas vara behövliga under vandingen till de sälla jaktmarkerna.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

I den andra etappen av högarna, som är från den yngre Bronsåldern, ändrar själva gravkammaren karaktär, och ligger naturligtvis inte heller mitt i gravhögen. Kammaren vetter nu åt söder och innehåller istället för smycken mera bruksföremål. Den döde har kremerats och lagts i en urna, som placerats bredvid gåvorna.

Gravhögarna placerades vanligen i anslutning till samtida odlingsmark och så högt upp som möjligt, för att de skulle kunna ses vida omkring, och en viss Carl af Forssell lär år 1826 ha uttryckt det som att de alltid placerades på den 'vackraste platsen i nejden'.

Magnus Ström har år 2010 e. Kr. en lite mer PRAGMATISK idé på temat att folk var samma sorts människor nu som då – gravhögarna hamnade där det var som allra svårast att odla, och sedan har högarna genom seklernas gång förvandlats till böndernas stenhögar istället för bronsåldersgravar...

Jag har under mina många tåg-, buss- och bilresor i hemtrakterna MÅNGA gånger gjort reflektionen att det finns GOTT om högt belägna stenhögar, där Skånes bönder i generation efter generation lagt och lägger de stora stenar som både tjäle och Moder Natur tycker ska pryda just DERAS odlingsareal...

KÄLLS NÖBBELÖV OCH HÅSTENSLÖV

Magnus Ströms mormor uttalade ortsnamnet Kjells Nibbelle, och medan jag och Per Hansson forskade i vår hembygdshistoria hittade jag ett par rader om namnets ursprung i att prästen Kieller från Danmark bosatte sej där byn ny ligger.

På Lantmäterikontorets karta över Skåne från 1752 skrivs namnet Nöbbelöv.

Nöbbelöv är ett namn som har samma betydelse Håstenslöv, där ändelsen betyder 'lantgård' och där Hastein är den person som namngivit den.

Källs Nöbbelöv betyder ungefär på samma sätt 'Kiellers nya gård'.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

TVÅ NAMN

NORRVIDINGE, och SÖDERVIDINGE som är en by strax söder om N. har namn som troligen stammar från tiden strax för vad vi idag kallar VIKINGATIDEN, det vill säga perioden från omkring år 800 till omkring år 1050 e. Kr.

NORRVIDINGE finns i text redan 1222 och skrevs vid den tiden 'Hwittingy Nørre', och namnet SÖDERVIDINGE skrevs några hundra år senare 'Synder Hwiddinge'.

Detta tycks ju peka på att orterna låg norr och söder om något – Magnus Ström tror, år 2010 e. Kr, att detta 'något' är den öppna odlingsareal mellan de båda byarna.

Jag tror också att det var just DÄR som lantbrukare Ture Larsson såg till att många arkeologer, OCH därigenom andra med lokalt boende, klarade sin försörjning under många år av den depression som så småningom ledde till det andra världskrigets utbrott.

Många är teorierna dock: en antar att namnet kommer av ett gammalt adjektiv, 'vit' som skulle kunna karakterisera en mosse i närheten, att 'vi' är har samma betydelse som i Mellansverige, nämligen offerplats – med flera med flera...

Ändelsen '-inge' är antagligen det enda av namnen som går att med säkerhet ange betydelsen av, eftersom denna är vanligt förekommande på orter som är en del av den kringliggande odlingsbygden.

TECKOMATORP

Öknamnet 'Tittkomme' och 'by' alternativt 'gård' är de två delarna av detta Ortsnamn.

En som kommer både titt och tätt för att snylta kallades förr för en 'tittkomme'.

På danska skrevs detta öknamn Tidhkume, och själva Ortsnamnet finns på pränt redan år 1624 med stavningen Tickemandstrup.

Tijkomantorp är den stavning som det svenska lantmäterikontoret har skrivit för på orten på den Skåne-karta från 1752 – 'Tickematorp' är ÄVEN det uttal som jag, Magnus Ström, hört sedan JAG var liten – av mamma, pappa – och mormor, som förresten föddes år 1893.

Lantmäterikartan finns att beskåda och att hämta hem som bildfil på www.sloff.se, tillhörande Svalövsbygdens släkt- och folklivsforskare.

Där finns även många andra av de Ortsnamn som nämns i detta dokument med för den som hittar till rätt härad – lägg till exempel märke till att det som heter Tågarp på kartan är det som heter Tågerup i verkligheten A.D. 2010 ;o)

Ändelsen '-torp' är vanlig för by eller gård, och antas komma från tyskans 'Dorf' som betyder just 'by', 'stad' eller liknande.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

KATOLSKA KYRKAN

Under 900-talet ansågs Skåne tillhöra Danmark, om än mycket löst. Kyrkan var vid den här tiden mycket stark och biskopen i Lund kunde få till och med den danske kungen att böja sej för hans vilja – vilket ju talar sitt tydliga språk.

Den medeltida historien är alltså Lunds biskopars historia. Mången bitter fejd har utkämpats emellan dem och den styrande kungen, även under de tider som Skåne hade egen kung.

Ett exempel är de fejder som Kristoffer den förste fick utkämpa. Han levde under åren 1219-1259 och var dansk kung 1252-1259 samt den yngste sonen till Valdemar Sejr, och hans hustru var drottning Margarethe Sambiriam, som styrde Danmark efter Kristoffers död istället för sonen Erik.

På grund av sin energi och viljestyrka kallades hon sådant som Spränghästen och Svarta Grete. Hon dog år 1282.

Jakob Erlandsen Hvide blev biskop i Lund 1253, och han skötte till kyrkans förmån sitt gods på orter som Norrvidinge och Dagstorp. Han hade dessutom en kvarn i byn Trää och de samlade inkomsterna från dessa förrättningar skulle användas till underhåll av fattiga lärjungar som studerade vid Lunds Domskola.

Ett bondeuppror bröt ut med Kristoffers personlige fiende ärkebiskop Jakob Erlandsen Hvide i spetsen. År 1259 fängslades slutligen den självsvåldige biskopen, på kungens order och av sin egen bror Nils.

Han mördades 1274, och när hans grav undersöktes fann man att han blivit skjuten med ett armborst.

GISLEBERGA LEHN

Alltsedan någon gång mellan 1513 och 1517 har Gisleberga Lehn ingått i vad som tidigare var Onsjö härad – vilket finns beskrivet Palteboken som är en uppteckning över av Lunds Domkyrkas dåtida tillhörigheter.

Häradet är det gamla lokala tingsdistriktet och när häraderna slogs samman till större tingslag, påverkades inte häradernas andra funktioner, exempelvis som väghållningsdistrikt. Även i jordeböcker och mantalslängder kvarstod häradet som enheten närmast över socknen.

Församlingarna Norra Skrävlinge, Norrvidinge och Källs Nöbbelöv finns alla upptagna som socknar under Onsjö härad i 1569 års Landebok som är en dåtida uppteckning över av Lunds stifts fasta egendom.

I Landeboken finns även uppräknat hur många tioendegivare, *DECIMANTES*, som fanns i de olika socknarna.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

KYRKAN OCH SKOLAN

I det danska klostret i Gaunø finns arkivet för den danska kyrkan. Den förste präst som hade sin församling i Norra Skrävlinge hette pastor Per Aagesen och han omnämns i detta arkiv den 15 augusti 1471.

Kyrkbyggnaden i NORRA SKRÄVLINGE beskrivs i en skrift från 1662 som varande 'uppmurad av grund med stora, huggna, gråa stenar... täckt mestadels med läkt och taksten men altaret med bly... Wapenhuset uppmurat och täckt med taksten...kyrkan har tre fönster och ett södertill, på gaveln... ny altartavla, men predikstolen duger än.'

Kyrkbyggnaden är liksom Norrvidinge kyrka medeltida, och i NORRVIDINGE har den dessutom föregåtts av en ek-kyrka.

Den sockenindelning – i församlingar – som råder än idag skedde under den tid då kristendomen infördes i Sverige under Vikingatidens sista århundrade, och den grundar sej antagligen på någon tidigare form av uppdelning.

Socknarna benämndes först storsocknar, men dessa ansågs visst vara för stora och svåradministrerade, för dessa delades till nuvarande socknar och samtidigt infördes ett tämligen stort självstyre.

De som bodde i en viss socken var skyldiga att betala skatt in natura-skatt i form av tionden till prästen – för att sköta hans försörjning 'å det profana'.

Alla viktigare saker som skulle utträttas i socknen togs upp på sockenstämman, där alla de MÄN som bodde i denna hade rätt att närvara.

På 1600-talet försökte SVERIGES biskopar att få ett mera enhetligt styre genom att införa så kallade socken-kapitel, och enligt 1686 års kyrkolag inskränktes socknarnas självstyre, och samtidigt gjorde man prästen skyldig att lära ungdomarna i sin socknens att läsa och skriva – någon han väl antagligen tog hjälp av klockaren för att utföra.

På 1700-talet blev skolbyggnader allt vanligare, och allt fler lärde sej att läsa.

På 1800-talet kom började många kräva att undervisning i läsekonsten skulle vara både kostnadsfri och till för alla.

Enligt 1842 års skolstadga skulle det finna en fast skola i varje församling och dessutom en godkänd lärare vid var och en av dem. Skolgången blev samtidigt obligatorisk när den fria elementarutbildningen infördes.

Eftersom det inte var särskilt gott ställt i Sverige under denna tid beslutade man år 1817 i enlighet med Kunglig Maj:ts – Majestäts, alltså – förordning om ett antal 'Inskränkningar av yppighet och överflöd' att männens klädsel inte skulle ha några guldknappar, klockor med mera på vardagarna.

Dock ansåg man att 'Quindfolkets klädnad behöver icke inskränkas eftersom den ännu är tarvlig'.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

En av pastorerna som funnits i Norra Skrävlinge och Torrlösa hette Olof Hellichius. Han verkade i dessa två församlingar från slutet av 1700-talet och fram till någon gång i mitten av 1830-talet, och under år 1825 lade han fram ett förslag om ny skolordning i trakten.

Detta ledde till att fyra nya skolhus uppfördes i socknen – tidigare hade ett sådant enbart funnits för barnen i Torrlösa, medan resten av socknens undervisning hade skötts av lärare som undervisade ambulerande i gårdarna.

Istället fick man nu fem lärare som betalades in natura av varje familj som hade barn i skolan.

För att bli lärare skulle man enligt Hellichius ha 'nödiga kunskaper', vara bestämd mot barnen men fick inte lov att aga dem.

För att få del av undervisningen skulle man kunna läsa hjälpligt, och ha 'den ovanan borttagen att pipande och sjungande uttala orden.'

Inom fattigvården hjälpte Hellichius till genom att förhindra att utsocknes fattiga skulle bosätta sej i trakten.

På så sätt fick de som redan VAR fattiga det i alla fall inte sämre, och han förmådde även adeln på Trolleholm att bygga ett nytt fattighus i socknen.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

DANSKTIDENS SLUT

Det Skånska Kriget bröt ut 17 år efter freden i Roskilde 1658, och stod mellan Sverige och Danmark, när Danmark ville ta tillbaka de landområden som man förlorat i den nyss nämnda freden.

Den dåvarande svenske kungen hette Karl XI och han lyckades, trots att de som kallades Snapphanar försökte störa de svenska förbindelserna, se till att Sverige bröt den danska övermakten under slaget vid Lund den 4 december år 1676.

Genom detta hade Sverige i ett slag vänt Fru Fortunas svärd Vivamus att svinga till sin favör!

Trots upprepade danska stormningsförsök slöts freden i Lunds Domkyrka år 1679 och Sverige fick behålla de erövrade provinserna.

Inga fältslag hade stått i trakten runt Teckomatorp, men eftersom detta hade varit ett genommarschområde var mycket ändå förstört. Av småbyarna Trää, Håstenslöv och Norrvidinge fanns inte mycket kvar.

De fick alla återuppbyggas under 1680-talet – Trää, till exempel, byggdes upp på nytt år 1684 av de husvilliga byborna.

Även i Landskrona-trakten var utvandringen stor på grund av förstörelse och nöd, något man bland annat kan utläsa ur de antalet tomma prästämbeten.

Vid denna tid hände det sej bland annat att prästen Hans Jul i Rönneberga ansökte om befordran efter trettio års tjänst – i ansökan ville han helst komma 'uti Sjælland mit tiere fødeland' och han bad även att få föra ut 'hvis ringe qvæk som jag her og der under kunglig maj. mil. betjente har haft uti nogen førvaring'.

I Norrvidinge och Södervidinge fanns det bara cirka 150 personer kvar efter det Skånska Kriget, och antalet innevånare ökade inte nämnvärt förrän alla de stora järnvägsbyggena började ta fart.

De bönder som trots allt stannade kvar klagade på de danska soldaternas framfart bland civilbefolkningens egendom.

Den danska hären skyllde i sin tur allt på de tyska legoknektar som fanns i de danska trupperna.

MANTAL är ett gammalt mått på avkastningsförmåga, det vill säga hur mycket mat en viss odlingsareal kan producera, och är på så sätt ett mått på både arealens storlek och dess jordmån.

Vid mantalsräkningen 1679 ansågs 2309 av de 6700 mantalen i Helsingborgs, Malmös och Landskronas Lehn vara 'øde og ubrugte'.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Det danska språket stannade kvar länge i trakten sedan Skåne blivit svenskt. Trakten runt Norrvidinge är ett av de områden i Sverige som behöll danskan som så kallat KRISTENDOMS-SPRÅG allra längst, och tittar man i kyrkoböckerna finns danska former av efternamn kvar under långa tider, till exempel en familj som hette Pederzenn i Torrlösa.

Kvarnrörelsen i Gissleberga är från den här tiden, och även den första bron, uppförd av trä, över det vattendrag som drivit kvarnen under många decennier byggdes då.

Samtidigt som 'dansen' gjorde sitt sista återerövringsförsök av Skåne, under åren 1709 och 1710, härjade även pesten i trakten – den värsta sedan den så kallade 'digerdöden' på 1300-talet.

I Torrlösa och Norra Skrävlinge gick pesten hårt åt barn och ungdomar de här två åren, och ett hundratal personer 'strök med' på grund av denna sjukdom.

År 1711 byggdes en pestkyrkogård mittemellan byarna Norrvidinge och Dagstorp, där man begravde de dödas aska.

När pesten fortsatte sina härjningar längre uppåt i Sverige de följande två åren, förmodligen för att den följde de hemvändande svenska härerna, gick trakten runt Teckomatorp fri.

ENSKIFTET

I början av 1800-talet inleddes de stora jordskiftesreformerna i Sverige genom påbud från den dåvarande kungen Gustav IV Adolf – den siste av Vasa-ätten, som avsattes under den sista delen av 1810-talet genom att Riksens Ständer i Uppsala förändrade grundlagen Successionsordningen till dess nuvarande form.

Skiftesreformerna gick ut på att effektivisera böndernas odlande – varje gång ett stycke odlingsmark gick i arv från generation till generation delades detta upp mellan arvtagarna. Efter ett antal generationer hade ledde detta till att varje bonde hade all sin odlingsmark utspridd på ett stort antal små jordplättar i bygden.

Genom att se till att skifta tillbaka markområdena, så att de hängde ihop i ett fåtal sammanhängande åkrar igen, kunde man förenkla odlandet.

Den första jordreformen, enskiftet år 1803, verkställdes i trakten av den adlige skiftesgodemannen greve Döcker av Ellinge – en by och ett gods strax utanför Eslöv.

Trakten skiftades mycket tidigt, och Trää var ett av de första fyra ställena i landet som fick sina små 'jordlotter' sammanslagna till större åkrar.

Om man bortser från Enskiftet, och möjligen ett fåtal mindre ingripanden, har adlig överinsyn inte förekommit – bönderna har så gott som undantagslöst varit självägande.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

KRONOS LÄRLING

En förmåga stora mått var urmakare Åberg i Norrvidinge. Trots att han hade väldigt lite formell utbildning i sitt skrå tillverkade han kalenderur med god precision. Ett av dessa ur finns att beskåda på Viddingsborg i Södervidinge.

BROTT OCH STRAFF...

...har bygden sluppit med ett rejält undantag: det så kallade VINDFÄLLEMORDET i den lilla byn ANNELÖV, som ligger mittemellan Teckomatorp och Kävlinge.

Det handlar om det incestuösa förhållandet mellan mor och son, någon gång under 1800-talets första hälft.

De mördade tillsammans – *JFR. RADIO MALMÖHUS* – sonens hustru för att kunna fortsätta sitt erotiska förhållande. Deras onda uppsåt avslöjades emellertid, och de avrättades för både mordet och förhållandet på Annelövs avrättningsplats år 1852, vilket även var sista gången denna var i bruk.

Vindfällemordet föregick YNGSJÖMORDET år 1889, som gällde det incestuösa förhållandet mellan hemmansägaren Per Nilsson och hans mor som hette Anna Månsdotter.

Per Nilsson fick som straff för detta livstids straffarbete, medan hans mor blev avrättad genom hängning – se även Yngve Lyttkens bok i ämnet från år 1951.

Ett VINDFÄLLE är ett träd som har fällts genom att det blåst omkull, och i sammanhanget ska nämnas att den så kallade 'galgbacken' i Norrvidinge aldrig har varit någon avrättningsplats under känd tid – möjligen har den använts som sådan under Skånska Kriget.

FOTNOT:

*Sveriges Radios lokalkanal **RADIO MALMÖHUS** hade under sina första år i etern följande slogan: 'LOKALRADIO – VI GÖR DEN TILLSAMMANS'.*

En snöstormspinad vinter strax innan jag skrev ner originaltexten till detta specialarbete hade jag visst denna 'jingle' ÄLTANDE i öronen under de i princip kontinuerliga sändningarna om snökaosets alla blockerade vägar och inställda tåg till gymnasiet med mera...

JAG kunde visst inte MOTSTÅ frestelsen att relatera till Radio Malmöhus för att beskriva hur TRÖTT jag var på frasen ;o)

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

JÄRNVÄGEN KOMMER

I mitten av 1800-talet kom järnvägsbyggandet igång på allvar, och samtidigt blev även industrialiseringens krafter satta i rullning.

Byn Teckomatorp bestod på den tiden av två gårdar och fanns 'nätt och jämt med på kartan'.

Huvudort på den tiden var Norra Skrävlinge: där fanns kyrka, affär och skola medan det bara fanns en 'kyrko-stig' till Teckomatorp.

JÄRNVÄGSBYGGANDET

Även i järnvägens barndom hade staten konkurrens från privata bolag.

För att det skulle finnas en standardiserad spårvidd med mera, så att alla tågset kunde trafikera alla järnvägssträckningar, hade staten dock viss kontroll av de privata bolagen.

Ett av dem hette Landskrona Eslövs Järnvägs AB, och de byggde år 1865 järnvägen mellan Billeberga och Landskrona samt mellan Helsingborg och Eslöv – den lilla byn Billeberga blev på så sätt knutpunkt för dessa två banor.

STATENS JÄRNVÄGAR hade ansvaret för att sköta stambanor och alla andra längre sträckningar.

PRIVATA BOLAG stod för lokala småsträckor och hade direktiv från staten att låta järnvägarna gå genom trakter där övriga kommunikationer, exempelvis vägar, antingen inte fanns eller var dåliga.

GRUS behövdes vid byggandet av järnvägar, grus fanns det gott om i just Teckomatorp och i grusgropen var ett flertal arbetare sysselsatta med att lasta just sådant på de transportvagnar som stod på stickspåret dit under den tid som arbetet med järnvägsbanan var igång.

På det ställe där grusgropen fanns anlades sedan den park som idag heter Parken i Teckomatorp.

En banvaktarstuga byggdes men denna kom efter att tag att kallas 'station' eftersom många upptäckte möjligheten att komma till Landskrona eller till Eslöv med grustågen.

Platsen och tågen var även ett populärt mål för skolornas studiebesök.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Nästa etapp i utbyggnaden blev linjen Malmö – Billesholm. Det nybildade järnvägsbolaget skickade år 1884 ut en förfrågan till kommunalstämman i Norra Skrävlinge huruvida man ville köpa aktier i bolaget.

Stämman ställde sej dock kallsinnig till förslaget och detta röstades ned med siffrorna 1531-897. De höga siffrorna beror på att man utnyttjade en så kallad fylkskala, där det antal röster man hade var baserat på hur stor gård man hade eller på hur stor ens förmögenhet var.

Efter 1909 var röstetalet dock begränsat till maximalt 40.

Per Hansson hade läsåret 1980/81 följande egna kommentarer till omröstningen:

Förslaget röstades alltså ner, och för första gången ser man det som varit avgörande för Teckomatorps utveckling på lång sikt, nämligen en snålhet som bedrar visheten. Kommunalstämman tyckte att 'det var bra som det var' och såg inte aktieköpet som en investering för framtiden.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

LEDANDE KRAFTER

Efter att ha köpt en av de ursprungliga gårdarna i Teckomatorp, Wive Jönssons gård, flyttade Carl Linderoth till byn från Torrlösa. Han brukade sin gård, och tillsammans med sin svåger, P. Assarsson på Holmagården, bedrev han även spannmålshandel.

Vid 'stationen' i Teckomatorp fick man själv stoppa tåget om man ville följa med. Linderoth insåg vilken nytta både han och alla andra i byn skulle ha av att man istället fick en riktig järnvägsstation.

Anders Nilsson var lantbrukare och riksdagsman, hade tidigare varit snickare och bodde i Teckomatorp då järnvägen drogs genom byn.

Året var 1865 och Teckomatorp bestod på den tiden av ett fåtal gårdar, så att bygga en järnvägsstation på den tiden var inte aktuellt, särskilt som man redan hade tagit beslut om att bygga stationer i Marieholm och i Billeberga.

Man menade att tåget knappast skulle hinna få upp farten förrän det var dags att bromsa igen ifall för uppehållet i Teckomatorp.

I Teckomatorp tog man mycket grus till järnvägen från det som sedan blev Parken, dit man hade lagt ett stickspår. Därigenom uppstod den 'grusstation' där tågen stannade till och växlade för vidare färd utmed banan.

Anders Nilsson insåg också järnvägens möjligheter för ett samhälles tillväxt. Han agerade i riksdagen för en hållplats och medverkade med statistik över biljettköp till närliggande stationer som Marieholm och Billeberga.

Han, och Carl Linderoth, bildade därför en lokal förening i Teckomatorp som de kallade "Res Varje Dag", i vilken medlemmarna förband sej att lösa minst en tågbiljett varje dag, och genom detta fick man upp trafikintensiteten till och från Teckomatorp

Anders Nilsson lyckades på så vis övertyga ledningen för det som på den tiden kallades Järnvägsstyrelsen i Stockholm att det skulle bli ekonomiskt försvarbart att ha en järnvägsstation med uppehåll för av- och påstigande i Teckomatorp. Till en början blev det en enkel hållplats som kröntes med en permanent post- och stationsbyggnad redan år 1872.

Utan både Anders Nilssons och Carl Linderoths agerande hade Teckomatorp aldrig blivit vad det så småningom blev.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

NÖJESLIV

År 1866 öppnades den första krogen i Teckomatorp, och i dess lokaler kunde man visst bli förfriskad, OCH överförfriskad, eftersom denna fick stänga igen efter ett par år.

Den ansågs vara en källa till alltför mycket bråk och oordning, och utskänkningsen av både öl och starksprit blev en känslig fråga. Några år senare, 1870, fick man vid namn Christensson avslag på sin ansökan om att åter öppna en krog i byn.

Däremot fick en viss Assarsson något senare tillstånd att sälja något som på den tiden kallades för 'brännvin', men som mer påminner om dagens svagdricka, ett slags öl som många exempelvis lantarbetande drängar hade som betalning 'in natura'.

Försäljningen fick därför bara göras i poster som inte understeg 15 kannor, sisådär 39 liter – vilket Magnus Ström antar är ungefär så mycket svagdricka som lägst kunde tänkas förbrukas per vecka i ett hushåll eller på en bondgård.

NÄRINGSLIV

Redan innan den första järnvägslinjen drogs hade intresset för trakten omkring Teckomatorp ökat.

Det byggdes som tidigare nämnts ett spannmålmagasin och år 1886 öppnade Anders Nilsson en kol- och timmerhandel, samt utökade senare denna genom att köpa upp en befintlig järnhandel.

Denna företagssammansättning fanns kvar ända till 1970-talet under namnet M. Bondesson AB. Lokalerna för spannmålmagasinet respektive järnhandeln är de som år 2010 ligger strax intill järnvägen respektive mellan det före detta spannmålmagasinet och bilverkstaden McTorp.

Mycket tidigt byggdes även ett tegelbruk där man producerade det så kallade Gissleberga-teglet.

När Teckomatorp så småningom blev en järnvägsknut kom även andra viktiga servicefunktioner till byn, i mångt och mycket tack vare Carl Linderoth som därför har hedrats postumt genom att få Karlsgatan uppkallad efter sej.

Distriktsveterinären blev stationerad i Teckomatorp år 1885, och samma år byggdes även den första delen av det som tidigare var Järnvägshotellet – eller bara Hotellet.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

År 1887 senare öppnade Axel Ekdahl den första läkarpraktiken i byn.

Samma år skänkte Carl Linderoth mark till ett torg norr om järnvägsstationen. På denna plats började sedan en livlig handel med kriter och allt annat man kan tänka sej.

Att ha torgmarknad den tredje tisdagen i varje månad var, tillsammans med att hålla Lions Loppmarknad en gång om året, en tradition som levde långt in på 1970-talet – och som även Magnus Ström minns.

När jag gick på mellanstadiet i Teckomatorp brukade min klass besöka tisdagsmarknaden på skoltid – handla godis, 'skämtpåsar' och annat krimskrams ;o)

Många hantverkare etablerade sej i Teckomatorp på grund av dess centrala läge, i mitten av 1880-talet installeras den första telefonen i byn och år 1890 byggs den första telefon-stationen.

På 1890-talet kommer sockerindustrin till Teckomatorp genom att det företag som då hette Svenska SockerAktiebolaget, SSA, och som i dag heter Danisco, byggde en saftstation just där eftersom lerjordarna runt byn lämpar sej väldigt väl för odling av sockerbetor – fabriken stod klar år 1894.

Sockerbolaget köpte även upp 6 á 7 gårdar och lade på så sätt 'beslag' på en stor del av odlingsmarken.

Ursprungligen tänkte man sej att ett sockerbruk skulle omvandla betorna till socker, men eftersom en sådan fabrik krävde mer vatten än vad Braån i närheten kunde tillhandahålla, fick planerna reduceras till att bygga en saftstation, där betorna kokades till betsaft som sedan fraktades vidare med järnväg till ett annat sockerbruk.

1890-talet kan med rätta kallas Teckomatorps storhetstid. I en samtida resehandbok kan man läsa följande rader:

Orten är en naturlig knutpunkt för den rika bygden runtomkring, och kännetecknas av idoga köpmän och hantverkare.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Ett exempel på den stagnation detta så småningom ledde till – det var ju bra som det var – är när grundaren av Fridhems Folkhögskola behövde mark till nya lokaler.

Fridhems första folkhögskola grundades i Ask år 1873, men 1894 hade den växt ur sina lokaler där, och grundaren Hans Persson åkte därför till Teckomatorp för att skaffa mark till nya lokaler i järnvägsknuten.

Istället för att kunna köpa mark i Teckomatorp får han istället köpa denna av sin vän Per Bondesson från Svalöv, en av de ledande krafterna på denna ort när han berättar om sina planer för honom.

Att få köpa tillbaka odlingsmark av Sockerbolaget har varit mycket svårt under många år, men Magnus Ström tror att det ligger något i resonemangen om att de även styrande i byn har varit obenägna att satsa både sina ställningar och sina pengar i fler projekt eller nya framtidssatsningar – och kanske det skulle ha inneburit en skattehöjning för de boende i Teckomatorp ifall kommunen skänkt någon eller några av de oanvända tomträtterna till Hans Persson.

År 1896 byggs TORGSKOLAN i anslutning till Bantorget i närheten av järnvägsstationen i Teckomatorp.

Detta var en så kallad B2 skola, vilket innebar att klasserna 1 och 2 hade ett gemensamt klassrum med EN lärare eller lärarinna, på samma sätt som för klasserna 3 till och med 7, och skolor av typen B2 hade elevintagning varje år.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

EFTER SEKELSKIFTET

ARBETSGIVARE

Vid sekelskiftet var Teckomatorp fortfarande en ganska liten by till ytan, då de som arbetade i byns fabriker fortfarande bodde i de kringliggande orterna och gårdarna. Konjunkturerna inom jordbruket var därför även avgörande för byn.

Inga större industrier utöver Sockerbolaget hade etablerat sej i Teckomatorp, men det fanns gott om mindre fabriker som skomakeri, skrädderi, vagnmakare och smedja samt en skofabrik som dessutom utökade sin verksamhet under denna tidsperiod.

Sockerbolaget och järnvägen var de som hade flest anställda i Teckomatorp.

Teckomatorps Hotell AB bildades den 25 juli 1904, genom att stadgar om utskänkning, byggnader och mark sattes upp.

I styrelsen satt de flesta av de rika män som bodde i byn, och som arrenderade ut hotellet till hugade spekulanter som betalade utskänkingsavgift samt en del av lönen till en polis.

ALLMÄNT – LITE AV VARJE

Teckomatorps Frivilliga Brandkår bildades 1907 och hade i början 84 stycken medlemmar. Samhällets innevånare ställde upp med bidrag och gåvor för att man skulle kunna skaffa materiel, och Brandkårens fester och basarer gav ett stort tillskott till kassan.

Under 1900-talets första decennier skedde ingen större nybyggnation.

År 1904 byggdes dock den första delen av Folkets Hus. Detta blev en naturlig samlingspunkt för de som tillhörde 'arbetarklassen', medan 'medelklassen' hellre besökte Hotellet för att roa sej.

De gator och vägar som fanns gjordes mer permanenta i samband med att man lade ner ledningar för vatten och avlopp, och Hotellet byggdes till 1916-17.

År 1911 beslutade man att en stadsplan skulle göras upp, och att frågan om att införa municipalordning i Teckomatorp skulle utredas.

Ett MUNICIPALSAMHÄLLE var en typ av specialkommun inom en större så kallad primärkommun, i det här fallet Norra Skrävlinge, där det som så kallades för Kunglig Maj:t kunde förorda att en eller flera av stadsstadgarna skulle gälla.

Ett epidemisjukhus planeras – i samband med Spanska Sjukan (?) – och man inrättar en fond för att finansiera byggnationen av ett sådant.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Även en provinsialläkartjänst inrättas år 1911 och ett apotek öppnas i byn.

År 1912 påbörjas elektrifieringen byn av genom att man drar en ledning för högspänning, vilket vad Magnus Ström vill minnas var 500 Volt på den tiden, mellan Svalöv och Teckomatorp.

År 1913 beslutar man att Teckomatorp ska bli ett municipalsamhälle, och man köper också mark till epidemisjukhuset av Sockerbolaget på den plats där det år 2010 ligger ett hotell som heter Villa Mariesten.

Municipalsamhället Teckomatorp bildas år 1914.

Samma år byggdes en Högre Folkskola i Svalöv. Fem år senare ska denna ombildas till en kommunal mellanskola, och i samband med detta ville den dåvarande SkolÖverstyrelsen flytta skolan till Teckomatorp på grund av byns goda järnvägsförbindelser.

Kommunen agerade åter för långsamt och skolan stannade kvar i Svalöv.

År 1919 sålde Sockerbolaget 3,5 hektar grusgrop till kommunen – till vad man ansåg vara ett högt pris ansåg en del på den tiden.

Vidare utsåg man Teckomatorps Planteringsförening till att göra om den gamla grusgropen, som använts som sådan sedan järnvägen byggdes, till det som än år 2010 heter Parken i Teckomatorp.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET

Under åren före krigsutbrottet hade konjunkturerna i Sverige varit gynnsamma för jordbruket. Tack vare detta hade Teckomatorp fått ett nytt uppsving och affärerna blomstrade i samhället; många hantverkare hade öppnat verkstäder och flera butiker hade nyöppnats.

Nu kom kriget och detta satte stopp för den fortsatta utvecklingen. Eftersom det vare sej fanns radio eller TV var tidningarna en viktig informationskälla, och tidningar som NST hade lokalredaktion i Teckomatorp under lång tid.

Det var dock svårt för gemene man att bilda sej en riktig uppfattning om vad som hände ute i världen vilket ibland gav upphov till ryktesspridning.

Sverige var illa förberett för en avspärrning och man fick ta till ransonering för att få en någorlunda rättvis fördelning av de varor som fanns. Landsbygden hade en relativt stor grad av självförsörjning och klarade sej därför undan de mest påtagliga effekterna av kriget.

Denna kapacitet reducerades dock något av att viktiga foder- och gödslingsmedel från utlandet inte kunde nå Sverige. Dessutom väderleken under de år som kriget pågick inte gynnsam för jordbruket vilket medförde att skördarna blev under det som var normalt.

Vidare fanns det profitörer, som brukade kallas Gulaschpatroner eller Gulascher, som gjorde stora pengar på andras nöd.

De stadsbor som hade släktingar i trakten besökte dem ofta och gärna, och det var väl antagligen gott om resväskor som var både stora och tyngre på vägen hem än de varit på ditresan.

Under krigets andra år pågick arbetet med att förverkliga den nya stadsplanen för fullt. Sockerbolaget var med och stöttade detta ekonomiskt.

Efter det första världskriget gick konjunkturerna upp igen och nådde till sist en topp under år 1921. Därefter gick konjunkturerna stadigt nedåt igen tills botten nåddes i början av 1930-talet och kulminerade i händelser som Ivar Krügers självmord, kraschen på Wall Street-börsen med mera.

I depressionens spår följde arbetslöshet och annat som hämmade samhällets utveckling, och stödåtgärder som nödarbeten med förbättring av vägar med mera blev av stor vikt för att folk skulle ha både inkomster och sysselsättning.

Under 1930-talets andra hälft blev det allt klarare att ett nytt världskrig var på väg, detta medförde att Sverige förberedde sej på en ny avspärrning; när kriget så småningom kom hade Teckomatorp därför det civilförsvar som man hade saknat vid krigsutbrottet år 1914.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

ANDRA VÄRLDSKRIGET OCH TIDEN FRAM TILL 1952

Före andra världskrigets utbrott hade en del krigsnämnder bildats, för sådant som luftskydd och kristidshantering, och som exempel fick Luftskyddsnämnden ett ekonomiskt stöd från Norra Skrävlinge kommun som under år 1939 uppgick till 1.350 kronor.

Samma år gick kristidsdistrikten i orterna Norra Skrävlinge, Norrvidinge och Källs Nöbbelöv samman med Teckomatorp som var den centralort där man till exempel hade läkare och butiker.

År 1940 anslog kommunalfullmäktige i Norra Skrävlinge 3.000 kronor till ett skyddsrum i Teckomatorp, och de pengar som eventuellt blev över efter att detta byggts skulle användas till stålhjälmor och annan skyddsutrustning.

Rönneberga var namnet på ett av de HÄRADEN, där bland annat Svalöv och Billeberga låg, och som gränsade till Onsjö härad där Teckomatorp låg.

Om kriget kom till Sverige och hösta beredskap infördes var Teckomatorp dessutom centralort i Rönneberga civilförvarsområde, vilket innebar att civilförsvaret och dess ledning skulle ha sin uppehållsort där.

Under andra världskrigets sista år upprättades dessutom något som kallades en civilförvarsbyrå i Teckomatorp.

Kristidsnämnderna hade hand om sådant som ransonering av varor och annan reglering som var nödvändig på grund av den rådande bristsituationen.

Så sent som 1949 förekom sådan reglering, dock i så liten omfattning att man ansåg att Kristidsnämnden i Teckomatorp detta år kunde överlåta alla sina uppgifter på sin ordförande.

År 1945 utreddes möjligheterna att bygga en brand-damm i Norra Skrävlinge istället för den mangelgrav dit dräneringsvatten från åkrarna leddes för att dessa inte skulle bli 'vattensjuka' med ruttnande gröda som följd.

Man kom fram till att ett sådant företag skulle vara meningslöst eftersom dess vattenförsörjning skulle vara torrlagd under hela sommaren, och att man skulle fortsätta att nyttja mangelgraven.

Under krigsåret 1943 utgjorde Teckomatorp ett gemensamt polisdistriktsförbund med Norra Skrävlinge, Norrvidinge och Källs Nöbbelöv – före 1943 hade dessa kommuner varit egna polisdistrikt.

I Teckomatorp fanns traktens polisarrest, och kanske var den behövlig, för under sitt möte den 17 december 1953 beslutade Teckomatorps kommunalnämnd att 'köpa ytterligare en sabel till polispersonalen.'

Brandkåren i Teckomatorp var fortfarande på frivillig basis som ända till kommunreformen 1952 finansierades genom bidrag från nämnderna i de kringliggande småkommunerna. Även ambulans fanns i Teckomatorp.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

SJUKVÅRD

År 1939 tog man i Norra Skrävlinge kommunalfullmäktige beslut om att inrätta en tand-poliklinik i Teckomatorp. Denna skulle vara gemensam för de som bodde i kommunerna Billeberga, Norrvidinge, Norra Skrävlinge, och Källs Nöbbelöv samt i municipalsamhället Teckomatorp.

År 1946, det vill säga efter kriget, köptes ett hus till denna klinik, och samtidigt planerade man att inrätta en barnvårdscentral med distriktssköterska i en närliggande byggnad – byggnaderna är de bostadshus i rött tegel som år 2010 ligger i det norra hörnet av Karlskatan och Järnvägsgatan i Teckomatorp.

Medicinalstyrelsen skickade år 1946 till kommunerna ett förslag till omdimensionering av de dåvarande provinsialläkardistriktet.

Teckomatorpsdistriktet omfattade, förutom de som skulle kunna nyttja tandpolikliniken, även Svalöv och Konga-Ask.

Enligt förslaget till kommunerna skulle Konga-Ask tillhöra Röstånga, att distriktet i Landskrona skulle utvidgas i riktning mot Teckomatorp och att Svalöv skulle bilda ett nytt distrikt.

Detta förslag blev föga populärt i Norra Skrävlinge kommunalfullmäktige och man författade en skrivelse till Medicinalstyrelsen där man protesterade på följande grunder:

Teckomatorp som ju var en järnvägsknut, hade mycket goda förbindelser med alla de nämnda orterna, och det gick en buss mellan Teckomatorp och Röstånga som stannade i Konga-Ask flera gånger varje dag.

Skulle de förslagna ändringarna komma till stånd fruktade man att den läkare som fanns i Teckomatorp skulle få ägna sej mestadels åt socialservice, som också var ett av hans åtaganden på den tiden. Fullmäktige i Norra Skrävlinge tyckte detta var en nog så viktig uppgift, med det var ju inte den huvudsakliga.

Risken fanns också att apoteket därigenom skulle få för dåliga inkomster.

Att bilda ett nytt distrikt i Svalöv ansåg man vara helt onödigt eftersom orterna enbart låg fem kilometer från varandra, och det dessutom fanns utmärkta förbindelser mellan dem. Det fanns i skrivelsen också en uttalad rädsla för tillbakagång i Teckomatorp om Medicinalstyrelsens planer skulle realiseras fullt ut.

Fullmäktige ansåg sej emellertid kunna acceptera de planer som fanns om Landskrona och Konga-Ask, men man motsatte sej helt planerna på ett nytt distrikt i Svalöv.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

År 1946 kom också en begäran från den grupp som hade hand om barnomsorgen i Teckomatorp att fullmäktige i Norra Skrävlinge skulle ta över verksamheten.

På grunder som författarna M.S. och P.H. hade svårt att greppa, avslogs begäran, och föreningen fick nöja sej med bidrag även i fortsättningen.

En av de sista saker som fullmäktige gjorde var att anordna en råttutrotningskampanj i Norra Skrävlinge kommun och Teckomatorps municipalsamhälle.

Detta skedde år 1951 på ett förslag från Malmöhus läns hälsovårdsförbund.

Teckomatorps kommunalnämnd tog år 1953 över apoteksverksamheten i byn och de ändringar man ville göra på grund av den nyss genomförda kommunreformen blev godkända år 1954.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

UTSCHÄNCKNING OCH ANNAT NÄRINGS LIV

Genom Systembolaget i Helsingborg fanns det fulla(!) utskänkningsrättigheter på Järnvägshotellet i Teckomatorp.

På en begäran från Systembolaget till Norra Skrävlinge kommunalfullmäktige fick Hotellet utökade utskänkningsstider till klockan 23.00 – begäran tillstyrktes utan att någon votering genomfördes.

Den 1 oktober 1953 öppnade Systembolaget en butik i Teckomatorp, och när denna så småningom flyttades till Svalöv i början av 1970-talet, och som en följd av den kommunreform som trätt i kraft ett par år dessförinnan, var det till Teckomatorpbornas stora förtret.

'Då exploderade Teckomatorp', sa en person som berättade att han en av de allra sista dagarna före flyttningen inne i affären blev vittne till hur en kund, som råkade nämna att han var från Svalöv, blev handgripligen attackerad av en uppretad Teckomatorpsbo.

Naturligtvis låg det mer än ilska över att Systembolaget stängde sin butik bakom reaktionerna.

Många som var i Teckomatorp för att 'gå på Bolaget' passade på att handla allt annat de behövde medan de ändå var i byn, och övriga butiker blev förstås lidande av att 'Bolaget' flyttades till Svalöv.

År 2010 vill Magnus Ström komplettera med att trenden var ju centralisering av allt till de större orterna enligt stockholmsk modell – man kan även uttrycka det som det gjordes av landskronatösen Siw Malmkvist i låten 'Slit och släng':

...om du vill fixa framgång ska din stil va' rationell!

Jag var själv i tioårsåldern när allting flyttades till sta'n, som det hette – mest för att i princip ALLA hade egen bil, och bensinen kostade fortfarande mindre än en krona litern.

De butiker, hantverkare och andra näringar som lades ner i Teckomatorp under 1970-talet försvann nog INTE för att de flyttade till sta'n – de fanns väl mer eller mindre undantagslöst kvar tills näringsidkarna själv lade ner sin verksamhet eftersom de var gamla och ville gå i pension.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

En av de sista som JAG vet avslutade en verksamhet som han bedrivit så länge både JAG och folk som är äldre än MEJ – födda före år 1962 – är frisören Knut Jeppsson.

Han är den 18 februari 2010 fortfarande Herr Frisör med folk han känner – fastän 'krokig och grå', och hans förrättnin g ligger där den alltid har gjort på 'Bucklas hörna' i korsningen Karlsgatan och Östra Hantverkaregatan – alldeles efter den stora järnvä gskorsningen om man kör söderut mot exempelvis Kävlinge.

Utskänkningsfrågorna var några av de vanligaste ämnena vid sammanträdena i både kommunalfullmäktige och nykterhetsnämnden i Norra Skrävlinge.

Ur sammanträdesprotokollen går det att utläsa att man höll en tämligen neutral linje, och mellan raderna ansåg man att nykterister var 'tosiga och att fyllerister var 'svin'.

En del av ledamöterna markerade detta genom att inte dricka starksprit, utan hålla sej till pilsner, öl och vin.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

KOPPRAN

Kooperativa Föreningen kallades 'Koppran' i byn och var det som idag kallas Coop eller Konsum, hade en butik i Teckomatorp och handlaren Gustav 'Koppran'-Nilsson hette den drev denna ända tills en annan eldsjäl, Heikki Wedin, tog över ansvaret för denna någon gång under min, Magnus Ströms, spröda ungdom.

Koppran i Teckomatorp var en av de mest välskötta butikerna i hela Sverige. Den drevs tillsammans med en annan liten butik i Marieholm, och hade samma KF-styrda prissättning som alla andra butiker i Sverige.

När återbäringen till KF-medlemmar som var anslutna till andra Konsum-butiker i landet låg på 1 %, var den i princip alltid 3% för just butikerna i Teckomatorp och Marieholm. I tonåren arbetade jag där som springschas under tre av mina sommarlov.

BAD- & TVÄTTFÖRENINGEN

Handlaren 'Koppran'-Nilsson var även ordförande i en sammanslutning som hette Teckomatorps Bad-&Tvättförening U.P.A.

Förkortningen betyder **UTAN PERSONLIGT ANSVAR** och var vanlig i namn på sådant som ekonomiska föreningar förr i världen. Folkets Hus ekonomiska förening UPA är ett annat exempel.

År 1945 lade han in en ansökan hos kommunalfullmäktige i Norra Skrävlinge om att få ekonomisk hjälp för att bygga en badstuga. Man hade ärendet uppe för behandling ett flertal gånger och bordlade oftast ärendet.

Långt om länge beslutade man att avlägga studievisiter i orterna Åkarp, Sjöbo och Vellinge där det redan fanns badstugor. Efter dessa studiebesök var alla delegater mycket positiva till att bygga en badstuga även i Teckomatorp, och fullmäktige gav därför klartecken till B&T-föreningen.

År 1948 inrättades en Bad- & Tvättstuga i föreningens lokaler, som låg vid det som år 2010 är Bantorget i Teckomatorp.

Fullmäktige gick i borgen för ett lån om 30.000 kronor i Teckomatorps Sparbank, samt beviljade 2.000 kronor per år i underhållsbidrag, och i gengäld skulle man få tillsätta en ledamot i föreningens styrelse, samt vara den som utsåg revisorn.

Följande år ansökte och fick föreningen ett bidrag ur Kungliga Pensionsfonden mot att dess badstuga hölls öppen för allmänheten minst en gång varje vecka.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

ANNAN FÖRENINGSVERKSAMHET

Allmänt var föreningsverksamheten stor i under tidigare år i Teckomatorp. Exempel på sådan utöver idrottsföreningar är den sorten som kommunen stödde ekonomisk exempelvis Bad- & Tvättföreningen.

En reflektion som nog fler än Magnus Ström har gjort är att föreningsverksamheten började avta ungefär samtidigt som Sveriges Television började sända i slutet av 1950-talet.

Mina föräldrar var några av dem som skaffade en TV-apparat för att kunna följa fotbolls-VM i Solna – tillsammans med vänner och arbetskamrater hemma i deras egnahemshus på Bäckgatan 3.

Den brukades sedan flitigt ända till den 'fick krupp' sisådär 10-15 år senare hemma i min mormors dåvarande vardagsrum genom på Trädgårdsgatan att någon av dess komponenter började brinna av att den var för gammal.

IDROTTSPLATSEN

År 1939 ombildades Teckomatorps Gymnastik- & IdrottsFörening, TGIF, till det som än år 2010 heter Teckomatorps Sportklubb, TSK.

Knappt tio år senare gjorde TSK ett flertal ansökningar hos Norra Skrävlinge kommunalfullmäktige om att få frågan om att bygga en ny idrottsplats utredd.

Fullmäktige tillsatte genast en utredningsgrupp och frågade Sockerbolaget om de hade mark att sälja för ändamålet.

Utredningen drog ut på tiden eftersom Sockerbolaget som vanligt var ovilligt att sälja en enda liten del av sina bördiga sockerbetslerjordar till kommunen eller någon annan. I det här fallet mesta brydde man sej sällan om att ens svara på utredningens brev, och fullmäktiges sekreterare formulerade sitt missnöje med detta på följande sätt i ett protokoll från 1948:

'...Teckomatorps idrottsfolk sedan länge dragas med vidriga förhållanden.'

År 1949 uppsöker fullmäktiges ordförande personligen Sockerbolaget, och han får då ett erbjudande om att köpa det tilltänkta markområdet om 22.000 kvadratmeter, där Teckomatorps IdrottsPlats ligger idag, till ett pris på 3 kronor per kvadratmeter.

Efter diverse prutande lyckades man sänka priset genom att kunna köpa ett annat markområde av Sockerbolaget för 1 krona per kvadratmeter, och bara köpa en del av det markområde man tänkt sej från början för det ursprungliga priset på 3 kronor per kvadratmeter.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

DET SOCIALA

De som arbetade i kommunens tjänst fick själv ansöka om sådant som löneförhöjning hos den nämnd som deras arbete sorterade under, och pensionen ansökte man själv om hos en speciell pensionsnämnd, som mer eller mindre undantagslöst beviljade alla sådana ansökningar.

Under slutet av 1940-talet blev kollektivanslutning allt vanligare för folk som var anställda hos kommunen.

Kommunen fortsatte att sköta de anställdas bostäder – exempelvis beslutade man år 1944 om att förbättra de sanitära inrättningarna hos skolpersonalen.

Efter kommunreformen 1952 inrättades en speciell socialnämnd i Teckomatorp.

När jag, Magnus Ström, tittade i arbetslöshetsnämndens gamla arkiverade böcker fick jag intrycket av att väldigt få varit utan egen försörjning i Teckomatorp. År 1943 är ett av de år som nämnden redovisade noll arbetslösa.

År 1946 ansökte Norra Skrävlinge om att få inrätta en kyrkoadjunktur i sin församling med pastorsexpeditionen förlagd till Teckomatorp – ansökan beviljades.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

SIGNE LINDER BERÄTTAR OM SKOLAN

Undervisningen skedde i varje by långt in på 1900-talet. Både småskolans klasser 1 och 2 samt folkskolans klasser 3 till och med 7 (senare klass 8) har funnits i både municipalsamhället Teckomatorp och de små byarna runt detta.

När författarna talade med Signe Linder berättade hon att hon började sin tjänst som lärare i Norra Skrävlinge år 1946 och att hon undervisade klasserna 3 till och med 6 i samma klassrum – med både fördelar och nackdelar:

De större eleverna i klassrummet kunde ju ibland hjälpa de lite mindre, och på så vis blev ju gemenskapen stor i den lilla klassen.

Märkligt tyckte hon emellertid att det var att skåda de motsättningar som fanns mellan kyrkbyn i Norra Skrävlinge och stationssamhället i Teckomatorp.

Innan Teckomatorp började växa till ytan var Norra Skrävlinge huvudorten eftersom kyrkan låg där.

Sedan kom järnvägen och med den Teckomatorp, och även motsättningarna.

De barn som gick i skolan i Teckomatorp ansåg sej vara lite 'finare' än de som gick i Norra Skrävlinge eller några av de andra små byarna runtomkring.

Signe Linder trodde att detta säkert orsakade en del slagsmål och bråk när skolbarnen från Norra Skrävlinge kom till Teckomatorp. Hon berättade också om de problem som uppstod av att hon hade sina egna biologiska barn i klassen hon undervisade:

De måste ju fås att förstå att de inte kunde få någon särbehandling bara för att de hade sin mamma som 'fröken' i skolan.

Men det gick bra, och jag var fröken på skoltid och mor på fritiden, säger hon.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Signe Linder gav oss även sin syn på Teckomatorp, och berättar följande om sina upplevelser av själva byn:

Ytligt sett, rent bokstavligen talat alltså, har det ju skett en tillväxt, som i alla andra stationssamhällen. Runt järnvägstorget bosatte sej fint folk som läkare, bankirer och andra med välbetalda sysslor.

Hon gav oss även nedanstående anekdotiska historia daterad Anno Dazumal:

Före automatiseringen av bommarna i Norra Skrävlinge fanns det en banvakt där som lär ha låtit bommarna ligga nere hela tiden. Samtidigt satt han och sov i allsköns ro vid ban-stugan intill järnvägen. Vile man passera spåret fick man tuta med hornet för att väcka honom så att han kunde komma och hissa upp bommarna – när man hade passera fällde han dem igen och satte sej sedan åter att sova.

Precis som Magnus Ström gör år 2010, tyckte Signe Linder att den stora nedgången för Teckomatorp kom av att folk fick bil, gärna ville använda denna – 'och åkte till någon stad för att handla'. I sta'n fanns ju dessutom både större utbud och fler affärer att välja mellan.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Sedan Signe Linder började som lärare i trakten av Teckomatorp – till 1980/81 – hade hon räknat ut att 45-46 affärer hade lagts ner på grund av olönsamhet eller på grund av att ingen ville ta över verksamheten när innehavarna kände att de ville gå i pension.

År 1961 upphörde Sockerbolagets verksamhet på den gamla saftstationen i Teckomatorp och blev strax därefter fabrik för träimpregneringsmedel med firman Bönnellycke&Thuroe som ny ägare.

Tio år senare köpte KVK, Kemisk Værk i Køge, verksamheten och startade tillverkning av växtgifter för jordbruket under namnet BT Kemi.

Fabriksbyggnaden sprängdes den 22 februari 1979, och då försvann den enda större industri som Teckomatorp någonsin haft en gång för alla.

Se även kapitlet HISTORIEN OM BT-KEMI.

När detta specialarbete skrevs i början på 1980-talet var Teckomatorp ett sovsamhälle med ytterst få servicepunkter – och de få som fanns kvar, till exempel biblioteket hade inte öppet mer än några få timmar varje dag, om de inte hade HELT stängt 'just den dagen'.

All kommunal service fanns i centralorten Svalöv, och förbindelserna mellan de två orterna var dåliga för den som inte hade bil.

Signe Linder hade den, enligt Magnus Ströms mening, felaktiga tolkningen av hur man hanterade kommunreformen 1968/69 och att denna 'blev dolkstöten' för Teckomatorp genom att man hade för bråttom att utan större protester gå upp i Svalövs kommun och att man skulle kunna ha skjutit upp detta till 1976.

Kommunreformen syftade till att få upptagningsområden för den nya nioåriga grundskola som infördes, framför allt till högstadiet.

Året 1976 var med all säkerhet valt för att det skulle finnas lagar och övergångsregler för de kommuner som hade många barn som börjat i den tidigare åttaåriga folkskolan strax innan 1968/69, och som skulle kunna låta dessa gå klart sin skolgång enligt den gamla läroplanen.

Se även kapitlet om kommunreformen lite längre fram i texten.

Signe Linder avrundade vår pratstund med henne med de synnerligen visa orden: *'Vi är i en mellanperiod...'*

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

TIDEN 1952 TILL 1968/69

Vid KOMMUNREFORMEN ÅR 1952 slogs församlingarna i Norra Skrävlinge, Norrvidinge, Södervidinge och Källs Nöbbelöv ihop med municipet Teckomatorp och kom efter detta att kallas Teckomatorps kommun.

Denna uppdelning byggde på kyrkoförsamlingarna, och bortsett från att Södervidinge kände större samhörighet med Kävlinge, så tycks den ha varit en lyckad handling.

I Norrvidinges skola gick de barn som var från Norrvidinge och Södervidinge med omnejd sina första år. Detta fick dem naturligtvis att känna sej mindre främmande för skoltiden än de skulle ha varit om de istället hade gått i skola i Teckomatorp, där alla barn från övriga delar av den nya kommunen gick.

För fortsatta studier fanns sedan Samrealskolan i Svalöv – den byggnad som år 2010 kallas Forslidsgården.

Ungdomsarbeten hade varit ett aber i Teckomatorp sedan 1930-talet, och redan då hade yngre människor börjat söka sej till Svalöv för att börja arbeta på den nystartade fabriken CeBe – när Magnus Ström gick i grundskolan på 1970-talet tillverkade CeBe exempelvis lysrörsarmaturer för industrilokaler, och var ett av de företag som var med att patentera pulverlackeringsmetoden!

Under kriget fick CeBe ett stort uppsving och man behövde därför nyanställa.

De som ville flytta till Svalöv för att jobba där lockades med tomträtter och bygglov för egnahemshus, och många ungdomar från Teckomatorp nappade på erbjudandet.

Rent statistisk stagnerade därför befolkningsutvecklingen i Teckomatorp och invånarantalet började till och med att sjunka något.

Teckomatorp hade i början av 1950-talet en väldigt hög grad av service, och i de flesta av de centralt belägna husen fanns en butik eller någon annan form av affärsverksamhet.

Många människor från kommunerna runt omkring sökte sej till byn för att köpa skor, kläder och annat och för att besöka det nyöppnade Systembolaget.

Efter uträttade ärenden kunde man vila ut på något av byns tre caféer i väntan på nästa tåg, eller få sej en bit mat på Hotellet – eller kanske Flora-teatern visade en bra film?

För det mesta blev dock väntan på nästa tåg inte särskilt lång. Tågen gick ofta och stannade inte bara i Teckomatorp utan även i Norrvidinge.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Sockerbolaget var fortfarande den största arbetsgivaren, speciellt under bet-upptagningsåren, och det fanns gott om mindre industrier och sådana verksamheter som skofabrik, plåtmanufaktur, garveri, bilverkstad och smedja.

Även Lantmännen hade en lokalförening dit de lokala jordbrukarna kunde leverera sin spannmål.

Kommunreformen 1952 hade som ett av sina syften att få bort alla de små olönsamma småjordbruk som hade fått statligt stöd under andra världskriget för att man skulle vara säker på att det svenska folket skulle slippa svälta under krigsåren.

Denna så kallade strukturrationalisering drabbade förstås även Teckomatorp, och servicegraden i byn sjönk även av att rörelseidkarna började bli lite grand till åren komna.

När konjunkturer och befolkningstillväxt började öka igen efter kommunreformen 1952 ökar förstås även bostadsbyggandet och man börjar planera att öka samhällsservicen.

År 1957 byggs ett nytt kommunhus bredvid den tidigare byggda polikliniken, med pastorsexpedition, folktandvård, distriktssköterska och barnavårdscentral alldeles i närheten eller i samma byggnad.

År 1962 fattade riksdagen beslut om vissa förändringar i den kommunala indelningen. På frivillig väg skulle kommunblock byggas upp runt centralorter och dessa skulle omfatta områden som ansågs höra samman ekonomiskt och kommunikationsmässigt.

Samarbete eller hopslagning av kommuner påbörjades för att redan då skapa grunder och underlag för den nya nioåriga grundskola som var på gång.

Redan under år 1960 framgår det av kommunfullmäktiges protokoll från den 28 mars 1960 i §13 att man ansåg att om Teckomatorp inte kunde bli centralort i den nya kommunbildningen, så skulle fullmäktige förorda att Teckomatorps kommun som helhet tillfördes Kävlinge kommun och högstadieområde.

Man tyckte att Kävlinge låg bra till både geografiskt och ur kommunikations-synpunkt, och att detta var ett alternativ som var minst lika bra som Svalöv.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

I ett protokoll något år senare yttrar sej fullmäktige över de sakkunnigas betänkande om principer för ny kommunindelning och talar om att man är motståndare till denna.

Om en sådan likväl beslutas, anser fullmäktige att det är ett ofrånkomligt krav att: *den frivillighet som sakkunniga talar om ges ett reellt innehåll.*

Över det av länsstyrelsen framlagda förslaget till indelning av Malmöhus läns borgerliga kommuner yttrar sej kommunfullmäktige den 23 januari 1963 och avvisar förslaget om samgående med Svalöv, och man lägger till i §10 att:

om länsstyrelsens förslag till kommunblock ändock fastställs, bindande garantier lämnas för att icke någon av de inom blocket befintliga tätorterna gives en privilegierad ställning till förmån före de andra, utan att varje ort får tillfälle att fritt utveckla sej efter sina naturliga förutsättningar.

Kommunfullmäktige ansåg också att samarbete mellan kommunerna var nödvändigt, och då i första hand med Svalöv.

Av uttalandena ser man att fullmäktige i Teckomatorp inte kände någon samhörighet med Svalöv och att man helst inte ville ingå i en ny kommun där Svalöv var centralort.

Det kan ha berott på att Svalöv var samhället med de stora skillnaderna i social standard och status hos folk som bodde i byn: där fanns arbetare, akademiker och godsägare. Svalövs kommun hade ett par man i riksdagen och man var kanske orolig för att de skulle kunna utöva ett visst inflytande i beslutsprocesserna hos de högre myndigheterna.

Teckomatorp var å andra sidan var det lilla samhället som hade växt sej stort, och som i vissa hänseenden fått klara drag av småstad. Dit kom invånarna från Svalöv för att besöka de många specialbutikerna, vilket gjorde att många av de boende kände att Teckomatorp var en central ort.

De hade svårt att finna sej i den bild som så småningom växte fram – med Svalöv som 'storebror', och att myndigheterna behandlade Svalöv som sådan eftersom ortens befolkning vid den tiden hade ökat kraftigt och i dubbelt så stor omfattning som Teckomatorps utan Svalövs servicegrad ökade i motsvarande proportioner.

Teckomatorps starkaste argument för att fortsätta vara centralort var dess goda kommunikationer och ortens svagaste var dess befolkningstillväxt.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Att fullmäktige i Teckomatorp inte ville gå samman med Svalöv berodde säkert till stor del på ett man var rädd för att minsta kontrollen över besluten för orten i den nya kommunen.

Den 24 april 1963 fastställde Kunglig Maj:t en ny kommunindelning för det dåvarande Malmöhus län, där det nya kommunblocket Svalöv skulle omfatta följande tidigare kommuner:

- Svalövs kommun
- Kågeröds kommun
- församlingarna Sireköpinge och Billeberga i Rönneberga kommun
- Teckomatorps kommun, utom Södervidinge församling
- Marieholms kommun
- Torrlösa församling

samt

- församlingarna Konga, Ask och Röstånga.

Intressena och invändningarna hos kommunfullmäktige i Teckomatorp hade alltså ignorerats – rätt och slätt.

Även om en ny kommunreform var på väg hade man inte minskat aktiviteterna för att öka servicen och boendet i Teckomatorps kommun.

År 1962 påbörjas byggnationen av ett nytt villaområde som man hade projekterat sedan en tid.

År 1963 invigs den nya låg- och mellanstadieskolan Parkskolan tillsammans med den sporthall – något som byn tidigare hade saknat helt – som år 2010 fortfarande ligger i anslutning till skolan.

Samma år flyttar även Bönnellycke&Thuroe in i den gamla saftstationens lokaler som hade stått oanvända sedan 1961.

Enligt en artikel i Skånska Dagbladet i december 1965 förväntade man sej fortfarande mycket av denna nyetablering. Vid starten hade 25 personer anställning vid fabriken och man hoppades på att detta antal skulle kunna bli det dubbla de kommande åren.

En ny generalplan utarbetas också för Teckomatorp. Enligt planen skulle man börja bygga ut vatten, avlopp och gatubelysning i byn och sedan även asfaltera alla gator i samhället.

Teckomatorps kommun genomför dock inte dessa förbättringar – de sker först efter att kommunreformen 1968/69 trätt i kraft.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

TIDEN EFTER KOMMUNREFORMEN 1968/69

För Teckomatorps del innebar kommunreformen att servicegraden sjönk rejält genom att allt utom distriktsköterskan och tandpolikliniken flyttades till den nya centralorten Svalöv.

Bitterheten i byn var stor, och många ojade sej över att 'Svalöv har tagit över all vår service'. Många försökte skylla på 'politikerna i Svalöv' och glömde bort att nämna att en del av dem var från Teckomatorp.

Många av samhällsfunktionerna flyttade fem kilometer bort, och en del av de som gick på Systembolaget i Teckomatorp tog även sina andra ärenden med sej till Svalöv när detta flyttade dit.

Här är ett anekdotiskt exempel på vad som sades i samband med reformen:

När vi skulle få en ny flaggstång här på torget, fick vi en som var kortare än den gamla, så att flaggan hängde ända ner i gräset som på en 'tandpetare'. Flaggstången var kortare än alla andra flaggstänger runtomkring, så de (i Svalöv) bättrade på det genom att ge oss en ny flagga som var liten nog till stången. Det var en typisk attityd!

Många Teckomatorpsbor kände att både de och skötseln av de allmänna platserna och planteringarna försumrades och nonchalerades.

Ett annat sätt att se det är att man i ledningen för den nya storkommunen i Svalöv insåg att man måste följa de direktiv man hade fått av Riksdagen.

Det som år 2010 är hotellet Villa Mariesten var som tidigare sagts först epidemiklinik och blev därefter omgjort till en långvårdsenhet.

Efter att denna blivit utsliten började man planera för en ny som man under 1980-talets första år ville placera i Svalöv – medan många fortfarande tyckte att de bättre tågkommunikationerna till Teckomatorp var ett argument för att behålla långvårdsplatserna i byn.

Hur det än gick till för trettio år sedan slutade det med att det sedan ett par decennier finns det år 2010 ett väldigt fint äldreboende som heter Ängslyckan i Teckomatorp.

På sida 33 i författarnas URSPRUNGLIGA specialarbete finns ett stycke text som vi kallade 'SLUTBUDET' – en text som i juvenilt oförstånd jämför kommunreformen i årsskiftet 1968/69 med 1800-talets kolonialpolitik, och som uttrycker hur man skulle kunnat låta Teckomatorp ha blivit centralort för högstadiområdet.

Studera det gärna i sin ursprungliga pappersform om du vill, käre läsare...
...men glöm isåfall INTE att dra på munnen ;o)

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

TECKOMATORP EFTER ÅR 2000

Mankan inte mer än kasta en blick på ovanstående händelseförlopp för att till fullo inse vilken framtiden kommer att bli i Teckomatorp efter år 2000.

Det är ingen fantasibild, uppfunnen i en dåres hjärna, denna imponerande vy av en världsstad med rykande fabrikskomplex, ståtliga offentliga byggnader och eleganta villakvarter.

Byggnaderna är noggrant inkomponerade i stadsplanen, sådan denna nu föreligger färdig och stadsfäst av Kunglig Majestät och Svalövs kommun.

Och det lider intet tvivel, att Teckomatorp, om det ostört får utveckla sej som hittills, och brandkåren får sin åtrådda motorspruta, kommer att om några decennier förete just den bild av storstad, som vi här se inför våra ögon.

De båda Långgatorna utgöra allt fortfarande affärslivets pulsådorr, men nu med varuhus, upptagande hela kvarter, över- och underjordiska kommunikationer med mera.

Hela sydvästra området, där NUMERA Radio Novum är beläget, utgöres av ett väldigt fabriksområde där ännu Novums imponerande radioanläggning med sina kilometerhöga antenner för 3G-radiotelefonering, OCH RUNDRADIO-SÄNDNINGAR dominerar hela trakten

Dessa gör såväl de båda ledande tidningarna Teckomatorps Dagblad och Skrävlinge-Posten, som de små boulevardbladen och telegrambyrån överflödiga, då alla dess nyheter dygnet om förmedlas via dessa gigantiska högtalande apparater.

Största beundran hos den korttänkte – OCH TILLFÄLLIGE TURISTEN – väcker säkerligen de många skeppsmasterna och rykande ångbåtsskorstenarna!

Hamnanläggning i Teckomatorp? Detta samhälle sjöstad? Tanken förefaller absurd!

Och dock – sagan står där som påtaglig verklighet. Varje teckomatorparens INNERSTA och mest hemlighetsfulla förhoppning är härmed levandegjord.

Genom oerhört arbete och med OFANTLIGA kostnader har man lyckats uppmuddra Braån till segelbart djup även för tiotusentals tons ångbåtar ända från Lundåkrabukten upp till Gussarssons gamla ägor.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Vid den forna saftstationen, DET SOM EN GÅNG ÄVEN VAR BT KEMI, har man genom fördämningar kunnat åstadkomma ett verkligt innanhav vars yta genomkorsas av stora och små farkoster, isynnerhet vid högvatten, då ofantliga vattenmängder inströmma genom slussportarna vid Halmqvists Garveri... Jo, du JAJA-BAJJA.....

...REDAKTÖREN har p.g.a. träget nattarbete sista veckan blivit i högsta grad överansträngd, varför ovanstående artikel tyvärr överlämnats i som synes ofullbordat skick.

Vi bedja därjämte om benäget överseende med nedanstående och övriga felaktigheter som kunna förekomma i texten:

Braån ska naturligtvis nämnas med sitt ursprungliga namn Garvare-ån.

De båda Långgatorna som är omnämnda skall naturligtvis översättas med Karlsgatan och Västergatan som de numera kallas i Teckomatorp A.D. 2010.

Namnsättningen av Västergatan behöver väl föga precisering, och Karlsgatan har fått sitt namn av en av de drivande krafterna i Teckomatorp under detta municipalsamhälles glansdagar: Carl Linderoth.

Historien om TECKOMATORP EFTER ÅR 2000 är baserad på en liten historia av samma sort om Teckomatorp år 2000 som Magnus Ström hittade i en av de tidningar, FLAMMAN, som fanns på brandkårens basar A.D. 1923..

HISTORIEN OM BT KEMI

Mycket skrevs i tidningar och kringkastades i både radio och TV om alla de nedgrävda plåtfat – tunnor – som innehöll avfallet från BT Kemi-fabriken tillverkning av växtgifter.

Vi som bodde i Teckomatorp när tunnorna blev nedgrävda och av platschefen Ragnar Nilsson och företagets VD, Göran Prawitz, kände mestadels av det som en tjock, kväljande odör nattetid.

Jag och mina föräldrar bodde i princip så långt det gick att komma inom stadplanelagt område, på Bäckgatan 3, och jag minns fortfarande den formalin-mättade doft av fenol som spred sig in i mitt sovrum sommardag när jag öppnade fönstret till detta för att skrämja bort en högljudd koltrast som bosatt sej i en vinranka alldeles utanför detta.

Än i februari 2010 hittar BT Kemi Efterbehandling AB, det bolag som Svalövs kommun har upprättat för att hantera saneringen, nya tunnor på det industriområde där fabriken tidigare låg.

Historien om BT Kemi som berättas på de följande sidorna har en bok och en eldsjäl som källa – Monica Nilsson och boken 'Min seger över BT Kemi'.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Nedanstående berättelse är en sammanfattning av hur hon upplevde att hamna i rampljuset för historien, och den är citerad mer eller mindre ordagrant från mitt och Per Hanssons specialarbete daterat läsåret 1980/81:

Lukten från fabriken är besvärande, speciellt för Monicas äldste son Joachim som är allergiker. I september 1974 får hon ytterligare en son Johan, och strax efter hemkomsten från BB kommer hennes kusin Åsa på besök. De båda tar en promenad som händelsevis leder bort mot BT Kemi.

När Monica delger sin kusin sina misstankar att det är utsläppen från fabriken som förvärrar Joachims besvär säger Åsa:

- Vet du att de har grävt ner en massa tunnor med gift borta vid fabriken?

och hon fortsätter med viss tvekan:

- Jo, de har grävt ner minst 200 tunnor och det kan bli så att gifterna rinner ner i grundvattnet.

Åsas fästman har länge varit driftsingenjör vid fabriken och han säger sej ha hört platschefen Ragnar Nilsson och förmannen Willy Hermansen gräva ner tunnor om kvällarna.

Trots ett löfte om att inte nämna det för någon så sitter Monica och hennes man Kjell uppe länge den kvällen och talar om saken. Senare får hon veta att Bernts, driftingenjörens, chef är bridgepartner med Ragnar Nilsson och att han därför inte vågar avslöja saken för någon av rädsla för att få sparken.

Efter ett rådslag med Kjell och åtta grannfamiljer som är på samma linje ringer Monica till den indiske genetikern Ragnath Ghatnekar i Trää som fattar intresse för frågan, och som blir eld och lågor när hon avslöjar Åsas hemlighet för honom.

Tre kvällar senare kommer Ragnath hem till Monica och han talar i samband med detta om för henne att hon inte är den ende som kommit till honom med sådana påståenden; även trädgårdsmästare Carl-Johan Ahl i Billeberga har talat med honom om BT Kemis utsläpp.

Påskan 1975 lyckas Monica och ett par av hennes grannar samla ihop 600 namnunderskrifter som de sänder till Koncessionsnämnden för miljöskydd i Stockholm. Tyvärr kom listorna in för sent till nämnden som redan har givit BT Kemi i Teckomatorp förlängt driftstillstånd i fyra år.

Dagen efter ringer Monica till tidningen Kvällsposten som skickar ut en journalist och en fotograf. Artikeln publiceras dock aldrig eftersom BT Kemis direktör har hotat att stämma tidningen på en halv miljon ifall man gör det.

För att göra något själv beslutar sig den lilla miljörelsen i Teckomatorp för att följa efter en lastbil som man misstänker dumpar fabriken avfall någonstans i närheten av byn. Transporterna verkar dessutom skumma eftersom de alltid sker efter arbetets slut på fredagar och eftersom det alltid är åkaren själv som kör bilen.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Denne åkare har hand om slakteriavfall från Kävlinge som han tippar i en grop i Norrvinge, och den lilla miljögruppen misstänker att han även dumpar det avfall som kommer från BT Kemi just där.

Massmedia börjar nu, efter att ha fått nys om namninsamlingen, att intressera sej och Monica hamnar för första gången i tidningen.

I samma artikel säger hälsovårdsnämndens ordförande att en lekman inte kan avgöra riskerna – han säger sej vid ett senare tillfälle inte vara expert – och i denna menar även Ragnar Nilsson att det hela är 'en organiserad förföljelse från enstaka människor.'

Monica ringer efter att ha läst artikeln till hälsovårdsnämndens ordförande som vid den tiden hette Kurt Nyberg, men denne slingrar sej hela tiden och samtalet ger inga resultat – inte heller länsstyrelsen i Malmö visar något större intresse.

För att göra slag i saken ringer hon nu till den kände miljökampen Björn Gillberg i Uppsala. Han säger sej vara intresserad men kan på grund av tidsbrist inte gå med i Monicas miljögrupp, utan hänvisar istället till Sveriges Radio.

På SR blir Monica kopplad till miljöredaktionen som är villiga att hjälpa till.

De ansvariga på BT Kemi börjar nu bli nervösa och hotar att stämna Ragnath om man inte slutar bråka med dem. Av en tillfällighet hör Monica talas om en läkare i Malmö som heter Boris Lunderquist, som vid sidan av läkargebitet även är socialdemokratisk kommunalpolitiker i staden och därför har fått smeknamnet DEN RÖDE DOKTORN.

Han undersöker Joachim, konstaterar allergin, och gör dessutom ett besök i Teckomatorp för att 'provlukta' på fabriken. Vid besöket konstaterar han att de luftvägsbesvär som HAN får – OCH Joachims allergi – kan spåras till utsläpp som görs från BT Kemi.

Trots att Monica visar upp ett intyg från Lunderquist för hälsovårdsmyndigheterna i Svalöv händer inget i saken.

Monica ges så småningom tillfälle att ventilera sina problem inför Teckomatorps socialdemokratiska arbetarkommun.

När de hon grånande arbetarkämparna hör att hon så bittert angriper byns största arbetsgivare blir de skrämnda, och alla förslag som hon och Kjell lägger fram blir nerröstade. Man lovar dock att kalla hälsovårdsnämnden till sitt nästa sammanträde och att skicka en skrivelse dit.

Skrivelsen åtgärdas som vanligt inte av hälsovårdsnämnden, eftersom denna inte vill lägga sej i de luftprover som man vill göra. Intresset från allmänhet blir stort när mötet senare äger rum, och även mycket folk från massmedia kommer dit.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

De kommunala representanterna är däremot inte alls intresserade och har ingen förståelse för varför man ställer till så mycket bråk.

- Anmäl saken till polisen, tycker Sture Holmqvist som var kommunstyrelsens ordförande i Svalöv just vid den tiden.

Det enda som kommer ut av mötet är att man ska anordna ett nytt sådant och att även fabriksledningen ska kallas till detta. Uppslutningen blir åter stor när det nya mötet äger rum, och åter tycks panelen som kallats vara helt ointresserad och oförstående inför de upprörda känslorna. Ingen av dem har med sej något faktaunderlag i bagaget och de visar goda prov på förakt:

- Nu slutar vi röka, nu slutar vi supa, nu slutar vi köra bil, för det är en farlig värld vi lever i, sa exempelvis Ragnar Nilsson på sitt eget håfulla sätt.

Alla i panelen tycks stå på företagets sida utom docent Tejning, som inte säger ett ord på hela kvällen, men som hjälper Monica vid senare tillfällen.

- Ofarliga filtermassor... rena som trottoarsand, kallar Ragnar Nilsson det som finns nedgrävt på fabriken område.

Ett par veckor efter mötet gör företaget ett försök att i all tysthet och i samråd med hälsovårdsnämndens ordförande gräva upp tunnorna med 'filtermassor' på fabriksområdet. Lyckligtvis har någon tipsat länsstyrelsen som i all hast skickar dit någon för att ta prover.

Dessa visar en gifthalt på 30-40%, och Kurt Nyberg JO-anmäls för sin passivitet.

Arbetarkommunen vill till att börja med stöda en polisanmälan, men drar sej ur efter att ordföranden diskuterat saken med partikamraterna i Svalöv; Monica och hennes grannar gör därför denna själv hos polisen i Landskrona.

Provtagningsledaren på BT Kemi berättar nu att han slutat arbeta på fabriken efter att Ragnar Nilsson hade tvingat honom att 'frisera' de siffror som var för höga inför en kontrollbesiktning av länsstyrelsen.

För att lägga mer kraft bakom sin kamp att stoppa utsläppen från BT Kemi går Monica nu 'med i politiken'. Först ansluter hon sej till (s) och arbetarkommunen i Teckomatorp, men ett par veckor innan valet år 1976 går hon över till det nya parti kallat Kommunen Väl som Harry Franzén bildat, eftersom hon inte tycker att (s) agerat tillräckligt stark i fråga om BT Kemi.

Hon och Harry Franzén medverkar även i ett direktsänt TV-program, Kvällsöppet, från Sveriges Television i Malmö.

Den 26 september 1976, strax efter valet detta år, meddelar BT Kemis ledning att man lägger ner driften i Teckomatorp på grund av de allt för högt ställda miljökraven från koncessionsnämnden. I samband med detta får Monica ett ilsket telefonsamtal från en rörmokare i Teckomatorp som är rädd att behöva betala 25 öre till i kommunalskatt tack vare detta.

HEMBYGDSHISTORIEN OM TECKOMATORP

Strax före valet hade Monicas lilla miljögrupp skrivit ett brev till den dåvarande socialdemokratiska statsministern Olof Palme för att få regeringen att göra något åt saken, och efter valet skickades ett nytt brev till den nye centerpartistiske, som hette Torbjörn Fälldin, för att få den nya regeringen att göra något åt tunnorna i Teckomatorp.

Han svarade ungefär på samma sätt som Olof Palme hade gjort att man skulle ta upp saken efter att man hade behandlat de VIKTIGA ärendena.

Trädgårdsmästare Carl-Johan Ahl i Billeberga startar nu en civilprocess mot BT Kemis företagsledning.

Precis som Monica väntade sej blev de båda som man ansåg var huvudskyldiga till vad som hänt, Göran Prawitz och Ragnar Nilsson, frikända från allt personligt ansvar.

Vid vidare grävningar hittade man det gula och ytterst farliga ämnet Dinoseb nergrävt i läckande tunnor på fabriksområdet, vilket gjorde att lärarinnorna på Torgskolan i närheten blev oroliga för att barnen skulle gå dit för att titta. De ringde därför länsstyrelsen men fick beskedet att 'det inte alls är något farligt', men lyckas så småningom i alla fall få igenom sina krav på att all deras undervisning ska bedrivas i Billeberga medan grävningar vid fabriken pågår.

...en handling av hysteriska fruntimmer, tyckte en del...

Efter miljöskandalen sprängdes fabriksbyggnaden den 22 februari 1979.

Malmö Stadsteater satte så efter en tid upp en teaterföreställning som hette Miljöpriset och som hade premiär med sina tre första föreställningar på ett fullsatt Folkets Hus i Teckomatorp.

I finalen under den första kvällen knuffade Harry Franzén upp Monica på scenen för att hon inte skulle komma undan att motta både folkets och teaterensemblens jubel!!!

- - - THE END - - -